

J.C. Christensens tale imod forliget med Ministeriet Estrup

Taler

J.C. Christensen
Medlem af Folketinget for Venstre

Dato

1. april 1894

Sted

Folketingets talerstol,
Christiansborg

- 1 *Introduktion: I Foraaret 1894 gik det mod Afslutningen af den langvarige Konflikt mellem Ministeriet Estrup og Folketinget. Den moderate Fløj af Partiet Venstre under Ledelse af Frede Bojsen gennemførte i Forbindelse med den forhandlingsvenlige Gruppe af Højrepartiet et politisk Forlig. Dette »raadne*
5 *Forlig«, som Viggo Hørup kaldte det, blev voldsomt angrebet fra flere Sider, og ved en afgørende Afstemning sprang flere moderate Venstremænd fra. En Modstander af Overenskomsten med Estrup var ligeledes den opkommende politiske Stjerne, J. C. Christensen-Stadil. 1. April 1894 tog han i en stor Tale i den gamle Folketingssal i Rigsdagsbygningen i Fredericiagade Afstand fra*
10 *Bojsens Politik, og det var tydeligt, at hans Ord ikke blot var rettet til de forsamlede Rigsdagsmænd, men nok saa meget til de lyttende Vælgerskarer omkring i Landet.*

- Det Mindretal, hvortil jeg hører, slutter sig i sin Afstemning fuldstændig til det
15 samme Standpunkt som det Mindretal, den sidste ærede Taler tog Ordet for her. Det er en Selvfølge, at hele vor konstitutionelle Opfattelse og hele den Stilling, vi have indtaget, baade ude i Landet og her i denne Sal, fører os til at stemme imod et saadant forsmædeligt Grundlag, som her bydes paa. Det er i øvrigt ellers en mærkelig Ting, at skulle tage Ordet her i Dag, thi Stillingen er jo
20 saadan, at alle Medlemmer her i Salen vide Udfaldet i Forvejen, de kende Resultatet i Forvejen, ja end mere! De kende nøjagtig, hvem der stemmer for, og hvem der stemmer imod, og det kende de meget bedre, end de kende, hvorom det er, der stemmes.

- 25 Thi det er jo ikke alene det, der her ligger paa Bordet, der stemmes om i Dag, naar vi nu stemme om disse Indstillinger, det er jo alle de hemmelige Aftaler, der have fundet Sted, der nu foreligge til Afstemning og Afgørelse. Vi hørte jo den ærede Ordfører taie meget mere om det Forslag til Rigsdagsbeslutning, som er

30 anmeldt og forelagt her, end han talte om disse Indstillinger, som nu skulde afgøres om nogen Tid, og vi hørte jo den ærede Ordfører hentyde til andre Aftaler, til Hærloven f. Eks., og vi hørte den højtærede Finansminister komme med ganske de samme Hentydninger og fremstille ganske de samme Forudsætninger. Derfor er det, jeg tillod mig at sige, at vi vide bedre, hvorledes
35 Folk ville stemme her, og hvorledes Stemmerne ville falde, end vi kende, hvorom der stemmes. Saaledes er den politiske Stilling i Øjeblikket.

Dertil er den saakaldte Forhandlingspolitik naaet, det er dens Maal. Jeg siger den saakaldte Forhandlingspolitik, thi Forhandlingspolitik har det jo ikke været; det
40 har været den reneste og skæreste Forligspolitik. som tænkes kan, der er ført her i de senere Aar, og som navnlig i denne Samling har sat Blomst. Jeg har tidligere peget derpaa, og jeg skal kort pege derpaa igen, at, saaledes som den Politik er ført og navnlig er ført i denne Samling, er den ført paa den Maade, at alle Vegne, hvor Sagerne ellers ifølge Forfatningen og Forretningsordenen, skulde finde
45 deres Afgørelse, have Afgørelserne slet ikke fundet Sted. Her i Tinget og i Udvalgene og alle Vegne har det været saaledes, at Afgørelserne ,have fundet Sted andre Steder, have fundet Sted der, hvor Lederne samledes, og derfra blev Parolen hentet. Ligesaa er det gaaet med, hvad her ligger for i Dag; men selve den Arbejdsmaade har været af den Beskaffenhed, at hver Gang jeg har tænkt
50 derpaa, har jeg stadig haft en Følelse af, at Folketinget mere og mere sank ned til at indtage enten og skær ydmyg bøjet Stilling over for Landstinget, og de Herrer maa ikke tro, at det, der her bydes os i Dag, ophæver denne Stilling, nej tværtimod! Det sætter Kronen paa Værket, saa i Dag ligger Folketinget ganske fladt for den høje Regering og for Landstinget.

55 Heller ikke jeg skal komme meget ind paa den Indstilling, som foreligger her fra Flertallet. Hverken Ordføreren, den højtærede Finansminister, det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) eller den sidste ærede Taler (O. Hansen) have vidtløftig dvælet ved denne Indstilling. Men der er ved enhver
60 Sag her i Verden altid noget, der ligesom springer i øjnene og karakteriserer det hele, og saaledes er det ogsaa ved denne Indstilling. Naaar jeg skal gøre opmærksom paa, hvad der særlig ligesom springer i øjnene her, ville ærede Medlemmer maaske finde, at det er saa uendelig smaat. Det, som ligesom karakteriserer hele Indstillingen, er to usle Smaabevillinger, den ene paa 400 Kr.,
65 den anden paa 200 Kr., men alligevel er det disse Bevillinger, der ligesom ere Symbolet paa det hele. Se, her skal der jo være Tale om, at Landstinget og Ministeriet skulle give noget, at de komme med deres Gave i det gyldne Fad til

Folketinget, og at omvendt Folketinget skal give noget til den høje Regering.
70 Naar De saa ville have Karakternrøket paa, hvad det er for Ting, der bydes, saa tag og se paa Indstillingen, og De ville straks se Nr. 1 paa Folketingets Indstilling. Det er Kjøbenhavns Befæstning angaaende, det er et Mærke for de provisoriske Forhold, det er straks det første paa Folketingets Blad, den første Indstilling, der karakteriserer det hele. Provisoriet og hele Regeringens
75 anmassende Færd gaar som en rød Traad igennem det hele, og Folketinget bøjer sig og giver efter. Og naar De saa ville se, hvad Landstinget byder til Gengæld, og De ville have et Karaktermærke for det, saa se paa den sidste Post paa Landstingets Indstilling, De ville da se en elendig Bevilling paa 200 Kr. til et Billetsalgssted ved Tange ovre i Jylland. Den Slags Bevillinger er det, som
80 Folketinget faar, det er Karakternrøket derfor. Folketinget sparer nogle Penge og faar nogle smaa Rariteter. Det er i Virkeligheden Karakternrøket for den hele Indstilling. Det kan være, at ærede Medlemmer og særlig ærede Medlemmer fra Jylland, som interesserer sig for den Slags Ting, kunne mene, at deres Vælgere ere tilfredse, naar de komme hjem og sige: Ja, med Grundloven gik det
85 daarligt, med vor Kamp gik det endnu daarligere, Ministeriet sidder og sidder med den højeste Anerkendelse, som det kan faa, nemlig den Anerkendelse, som ligger i, at den almindelige Valgret gav efter over for det Ministerium, som sidder, og Folketinget gav efter, men vi have reddet nogle Stumper, kære Vælgere! her er et Billetsalgssted til 200 Kr. Men det danske Vælgerfolk i sin
90 Almindelighed finder sig ikke tilfreds ved sligt, og jeg saa nok og hørte nok under den Forhandling, som nu nylig fandt Sted, at der blev lagt stor Vægt paa den Gevinst, som Folketinget har faaet, de 2830000 Kr. eller hvor meget det er, og paa de Indskrænkninger, som skulde finde Sted paa Hærloven. Det er noget stort for Folketinget, og det skal maaske berolige ude i Landet. Men saa vil jeg
95 minde om et gammelt Ord, der er saa gammelt, tror jeg, at det første Gang findes i et jødisk Skrift, som hedder Talmud, men som alles Erfaringer trindt om i Verden have bekræftet baade tit og ofte, og det er den, at den Mand, der gifter sig for Penge, for ham blive Børnene en Forbandelse. Og det skal' nok vise sig, at denne Pagt, som de Herrer her have sluttet med hinanden, vil bære bitre Frugter
100 her i Landet, derom nærer jeg ikke Tvivl.

Nu ville maaske ærede Medlemmer af det forenede Højre, som nu gennemføre dette, sige rent ud, at det er Overdrivelse, og at Folketinget i Virkeligheden har faaet mere her. Det ville de nok sige til mig, det tvivler jeg ikke om. Saa ville de
105 holde Forslaget op og sige: Se, disse Gendarmer ligge fældede her - eller skulle fældes, og se til det ekstraordinære Politi - er det ikke en Gevinst for Folketinget,

at vi faa det bort? Men da vil jeg sige: Den Tale forblinder ingen, det har jo længe været klart her i Landet, at disse Gendarmer og det Politi i de senere Aar have revet Højre i Næsen som Sennep. Højre har været lige saa ked af disse Foranstaltninger som nogen som helst anden i -Landet, og Højre har blot opretholdt dem for at kunne give det forligsøgende Parti noget at gaa ud i Landet med. Men saa ville maaske, ærede Medlemmer fra samme Side sige: Jo, men der er mere paa Finansloven, se til den Anmærkning, som var paa § 22, og som i sig indeholdt Spiren til videre provisorisk Udvikling af vort Hærvæsen her i Landet, den have vi faaet ud. Men det betyder jo aldeles intet, naar man samtidig har forpligtet sig til at vedtage en Hærlov, som indeholder det samme. Det, man gennem denne Indstilling og gennem Hærloven gør, er det, at man anerkender i Virkeligheden det Arbejde, som Ministeriet har udført, da det egenmægtigt, mod Folkets Vilje og mod Lov og Ret anlagde Kjøbenhavns Befæstning. Jeg ved ogsaa, at de samme ærede Medlemmer ville sige: Vi anerkende, vi godkende ikke Kjøbenhavns Befæstning; og saa ville de henvise til dette Forslag, som foreligger her, til dets Punkt 3 og sige: Der staar her i dette Forslag til en Rigsdagsbeslutning, at alle disse Bevillinger, vi give til disse provisoriske Foranstaltninger, skulle kun være Udtryk for, at disse Anlæg nu engang ere til Stede. Det er et mærkeligt Sprog og en mærkelig Sag, at naar Folketinget skal give det Udtryk, at Ting ere til Stede her i Landet, saa skal der en Bevilling ind paa Finansloven; det har jeg aldrig hørt før. Men ærede Medlemmer ville ogsaa kunne forstaa, at man paa en hel anden Maade kunde give det Udtryk, at disse Anlæg ere til Stede: de kunde have enedes med den høje Regering om en Bevilling til at sløjfe disse Anlæg. Saa havde de samtidig ikke blot anerkendt, at de vare til Stede, men noget mere: at de vare imod disse Anlæg og vilde have dem ud af Verden. Og derfor siger jeg, at Konsekvensen er ikke blot, at de give Bevilling til Vedligeholdelse og til Skatter og Udgifter desuden; de ikke blot anerkende, at Anlægene ere til Stede, men de anerkende tillige, at Anlægene skulle opretholdes ifølge deres Hensigt.

Men den ny Forbindelse, som her er indledet - nej, som slutes her, den er indledet for længe siden - det ny Parti, som dannes, Regeringspartiet, det forenede Højre, hvad vente de sig af dette? De vente sig, som den ærede Ordfører sagde, der ud af, Landets Vel og Fred og Fremtid, og den anden ærede Ordfører for Partiet, det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) ventede sig Velsignelse for Landet. Men hvor kunne de Herrer vente det, naar vi skulle tale alvorligt om Tingen? Naar vi skulle sige vor Mening, som den er - og det bør man i saadanne alvorlige Øjeblikke _ saa kan jeg dog ikke

forstaa, at disse ærede Medlemmer kunne tro, der kan komme Velsignelse ud af det Skridt, de her foretage sig, et Skridt, som i et og alt strider mod deres tidligere Færd, og som over for Vælgerne afgjort er et Brud paa Tro og Love.

150 Hvor kunne de tro, der kan komme Velsignelse ud af det? Hvor kunne de Herrer tro, at der skal komme Enighed i Landet, og at vi skulle komme til sagligt Arbejde.

Hvorledes skal det gaa til? - Have de tænkt Tanken ud? Hvorledes skulle de som
155 Regeringsparti, et Regeringsparti paa nogle og halvtreds Medlemmer - stort mindre kunde det jo ikke være, naar det skulle være Flertal her i Salen, det er saa lille et Flertal, at tilfældig Sygdom kan bringe de Herrer i Mindretal i næste Samling - kunne tænke sig at opnaa en virkelig saglig Forhandling med Enighed her i Landet ad den Vej, de her gaa. Tro De da, at De, naar De nu have dannet
160 dette Regeringsparti, saa kunne imødekomme Venstre paa Venstres Fordringer i saglige Heformspørgsmaal. Tag vore Skattespørgsmaal her i Landet, som vi have ligget med i flere Aar og kæmpet om at faa ordnede, hvor kunne da de 22, 23 eller 24 Mand, som ere i Mindretal inden for Regeringspartiet faa Regeringen og Regeringspartiet til at indtage saadanne Standpunkter, at de kunne enes med
165 Venstre i virkelig Enighed her i Landet? Tag vore kommunale Spørgsmaal her i Landet, og tag de sociale Spørgsmaal her i Landet, hvor kunne de 23-24 bøje Regeringen og Landstinget og Regeringspartiet til virkelig saglig Forhandling, som kan bringe Enighed tilbage i Landet? Det er jo en Illusion, som vil briste for de Herrer, og hvor kunne de tro, at de kunne skaffe Enighed ved, hvad De her
170 ville gøre? Vide De ikke, hvad De i flere Aar have talt til Vælgerne? Tro De, at Vælgerne ere saa dumme, at man kan sige det ene til dem i Dag og det modsatte i Morgen, og at Vælgerne endda skulde være lige glade? Det tror jeg ikke. De Herrer have Aar for Aar sagt til Vælgerne:

175 Vi ville en Forhandlingspolitik, men med skarp Front imod Ministeriet og imod Provisoriet. De have sagt til Vælgerne: Det, vi egentlig ville, er Forhandling om Reformer, og andre Gange have de sagt til.

Vælgerne: Vi tilbyde nok en Finanslov, men en Finanslov, som er ren for
180 Provisorier, og der skal ikke være noget derpaa til Fæstningen. Men det, som de Herrer nu gøre, og om nogle Dage maa tale om til Vælgerne, er jo ganske det modsatte. Naar de nu komme ud til Vælgerne, saa komme de med denne Besked: Det, vi have gjort, er af den Beskaffenhed, at Ministeriets officielle Blade Dagen i Forvejen lykønskede Regeringen, Iykønskede Hs. Ekseellence

Konsejlspræsident Estrup til, at det var lykkedes ham efter en saa mangeaarig Kamp at gennemføre, hvad her bliver gennemført, at naa til, hvad her bliver 'naaet, at Parlamentarismen nu endelig er skrinlagt, og at først nu ere vi naaede til den Forfatning, som er den egentlig gældende her i Landet, Højres

190 Forfatning, Højres Forstaaelse af Forfatningen. Nu kunne De komme hjem til Vælgerne og sige, at det er det, vi have gjort, vi have spyttet paa vore egne Handlinger og ædt vore egne Ord i os igen; men vi ere lige gode for det; I kunne godt tage os endda; thi vi ere i Grunden saa meget bedre nu, nu ere vi et Regeringsparti, nu kunne vi byde noget, nu kunne vi ikke blot byde jer et

195 Billetudsalg, men mange Jærnbane-stationer og Jærnbaner, saa I kunne køre Landet rundt i Fryd og Gammen. Men jeg tror alligevel, at det ikke vil bide paa Vælgerne, og derfor vil Følgen blive den, at de Herrer, der tro med dette Tal af nogle og halvtreds at kunne danne et virkeligt Regeringsparti her i Landet, som skal kunne føre Landet til saglig Enighed, ville føle sig skuffede om kort Tid,

200 maaske allerede paa næste Valgdag er det forbi, og hvad saa? Tror De Herrer, at de have nogen Beskyttelse i det mærkelige Forslag til en Rigsdagsbeslutning, som De her ere komne med, og som skal bære det hele? Den Beskyttelse er ikke deri; den Rigsdagsbeslutning holder saa længe, som de Herrer ere i Flertal her; men naar de ikke ere i Flertal, om Rigsdagsbeslutningen saa vil holde, det vide

205 hverken de Herrer eller ej, men der er størst Sandsynlighed for, at den saa ikke holder. Vi have tidligere her i Landet haft Rigsdagsbeslutninger. Jo, vi kende dem, og vi vide, hvad der kommer ud af den Ting. Det, som den danske konstitutionelle Historie har at fortælle os om Rigsdagsbeslutninger, lover ikke godt. Naar de Herrer have vedtaget deres Rigsdagsbeslutninger, og det saa viser

210 sig, at Folketinget forandrer sig, og at maaske Landstinget forandrer sig, saa kan det ogsaa træffe, at de faa at se, at Rigsdagsbeslutning bliver ikke agtet mere end det Skarn, de træde paa. Den ærede Ordfører talte vidtløftigt om denne Rigsdagsbeslutning. Han fremhævede dens fire Punkter i et og alt, det heldbringende, der var i, at vi naaede til en saadan midlertidig Finanslov. Jeg skal

215 ikke følge ham i hans Fremstilling; thi Forslaget til Beslutning ligger jo ikke for til egentlig Forhandling her. Men jeg vil dog sige saa meget, at det, de Herrer her have lavet, garanterer jo ikke den mindste Smule. Der staar i deres Forslag til en Beslutning, at naar Finanslovebehandlingen ikke er tilendebragt inden Finansaarets Udgang, saa skulle vi have denne midlertidige Lov; men hvis det nu

220 lykkes et Ministerium, som vil ud over Grundloven, atter at faa Forhandlingerne mellem begge Ting brudte i Stykker, saa er der intet i deres Rigsdagsbeslutning, saa gaa vi ud i Provisoriet paa ny, og saaledes er Rigsdagsbeslutningen bygget helt igennem, den garanterer intet, den byder

225 intet, det er min Mening derom. Men det, der nu skal ske her i Dag, er, som den
ærede sidste Taler meget rigtig sagde, ikke noget Forlig, ikke en Gang noget
Forlig, men det er en ren og bar Underkastelse og intet andet. De have tryglet
saa længe for dette Ministerium og Landstinget, at de tilsidst have faaet Lov til
at sætte Ministeriet ind paa Lovens Grund igen efter alt, hvad der er passeret.
230 Det er det, de opnaa, og andet opnaa de ikke.

Men det er jo for Resten lige meget, hvad jeg siger, det er jo ganske uden
Betydning, hvad man nu siger. Afstemningen vil finde Sted, og de Herrer ere
bundne. De maa følges ad som sammenlænkede; der er intet at gøre, Grunde
235 bide ikke paa dem, det er sikkert. Fremstillingen kan være aldrig saa sund, den
bider dog ikke paa de Herrer; alt er afgjort. Hvad de Herrer her skulle gøre, er
blot det, at de sætte Kronen paa Værket, at de søndertræde deres egen Fortid i et
og alt, at de æde deres egne Ord og Ødelægger deres egne Handlinger, men
derfor passer det ogsaa udmærket for dem at gaa sammen i Parti med det gamle
240 Højre; thi hvad har Højre ikke lovet os her til Lands, hvad have de ikke sagt? Er
ikke hele Højres Vej en Vej med brudte Løfter og brudte Ord? Hvad har Højre
ikke sagt om Grundloven og om midlertidige Love? Hvad har Højres Ordfører
ikke sagt om, at Provisorier vare ulovlige? Hvorledes ligger ikke hele Højres Vej
bestrøet med disse Udtalelser? Højre æder sine egne Ord alle sammen, og disse
245 Herrer, som nu træder sammen med Højre og danne et Parti, gøre ganske det
samme. Vi kunne derfor nok stemme imod dem, men vi kunne ikke
overstemme de Herrer. De Herrer føre deres Sag igennem, det er sikkert; men
naar de nu i Dag have ført deres Sag igennem, gjorde de smukt i, hvis de lod en
af deres Ordførere, f. Eks. det ærede Medlem for Præstø Amts 6te Valgkreds
250 (Bojsen), som jo er Teolog, kalde hele Menigheden sammen til en Aftensang
ovenpaa og lod ham præke over et Ord, som staar i Peders Brev, og som lyder
saaledes: Hunden vender sig til sit eget Spy.

Tags

255 Folketingstale, Politisk tale, Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/i-c-christensen-fraraader-at-gaa-paa-forlig-med-ministeriet-estrup>

260